

MEGALİ İDEA'DAN ÖNYARGI VE GÜVENSİZLİĞE TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİ

Greco-Turkish Relations from Megalo Idea to Prejudice and Mistrust

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan AK

Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, gak2081@yahoo.co.uk İstanbul/Türkiye,

Ak, G. (2018). "Megali İdea'dan Önyargı ve Güvensizliğe Türk-Yunan İlişkileri", International Journal of Academic Value Studies, Vol:4, Issue:22; pp:842-851

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ARTICLE INFO

ÖZ

Article History

Makale Geliş Tarihi

Article Arrival Date

13/08/2018

Makale Yayın Kabul Tarihi

The Published Rel. Date

30/10/2018

Anahtar Kelimeler

Megali İdea, Türk-Yunan

İlişkileri, Önyargı,

Güvensizlik, Siyaset

Keywords:

Megalo Idea, Greco-Turkish

Relations, Prejudice,

Mistrust, Politics.

Barış içinde yaşamın yolu, gerek tarihi iyi analiz etmekten, gerekse günümüzdeki sosyo-politik gelişmeleri bu olabildiğince başarılı tarihsel analiz üzerinden okuyabilmek ve çözümlenebilmekten geçmektedir. Zira geçmişten ders almayan milletlerin, bugünlerini ve yarınlarını sağlıklı düzenleyemedikleri aşikâr bir gerçektir. Bu nedenle, bir ülkenin birinci kuşak komşularıyla olan ilişkilerinde bu hususlara azami dikkat göstererek, milli menfaatlerine gelebilecek tehlikeleri büyümeden önlemesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'nin 200 yıla yakındır komşusu olan Yunanistan ile olan ilişkilerini, Yunan'ın yayılmacı siyasası Megali İdea'nın öngördüğü önyargı, hissiyat, güvensizlik ve paranoya merkezli reaksiyoner bir Helenistik tutum esir almıştır. Bu anlamda, Türkiye, özellikle komşusu Yunanistan dolayısıyla gerçekten "talihsiz" bir ülkedir. Bunun esas sebebi, her açıdan değerli bir deniz olan Ege'nin iki kıyıdaşından biri olarak Türkiye'nin, bu denizde diğer ve yegâne komşusu Yunanistan'ın yayılmacı siyasaları nedeniyle sorunlar yaşamasıdır. Yunan siyasalarının ortaya çıktığı bu sorunların temelinde inebilmek için Yunan "Megali İdea-Büyük Ülkü" ideolojisini hatırlamak gerekir. Zira Türk-Yunan ilişkilerindeki uyumsuzlukların sosyo-politik ve önyargılı-güvensiz temelinde Megali İdea ana ideolojik engel olarak yatmaktadır. "Bütün Helenleri kurtarmak ve Yunanistan ile birleştirmek politikası" olarak açıklanabilecek Megali İdea, Yunan iç ve dış politikasının canı, kalbi, ruhudur. Bu çalışmanın ana amacı, Türk-Yunan ilişkilerini Megali İdea'dan günümüze bu önyargı ve güvensizlik ekseninde irdelemek ve ikili ilişkileri zehirleyen bu olguları tarihsel-psikolojik bir analizden geçirmektir. Çalışma, ikincil verilere dayalı kalitatif bir araştırma olup, tımdengelim metodu uygulanarak, iki ülke ilişkilerinin psiko-sosyal ve sosyo-kültürel yapısal sökülümü yapılacaktır.

ABSTRACT

Living in peace enables itself by analyzing the history very well and thus resolving and reading current socio-political developments via this as-much-as thriving historical analysis. Therewithal it is a crystal-clear fact that the nations who do not learn lessons from the past cannot guide their today and tomorrows properly. Therefore, it is a quite significant act for a state to prevent those threats and hazards while they are not escalated, by being utmost discreet regarding its relations with the first-belt neighbors. By this view, Turkey's relations with Greece, a country that has been a neighbor to Turkey for nearly 200 years, have been under scrutiny of paranoia, prejudice, sentiment and mistrust stemming from a reactioner and irredentist Greek attitude in totally line with Megalo Idea. By this view, Turkey is really an unfortunate state due to her neighbour, Greece. The main reason behind that is that Turkey has many conflicts stemming from Greek ambitions and irredentist policies in a very valuable sea of Aegean. To realize why those Greek policies are so atrocious for Turkey will be made clear by remembering Greek Megalo Idea ideology. Thus, Megalo Idea lies as a main reason in the root of conflicting Greco-Turkish relations. It is the main spirit and heart of Greek ideology as being a robust belief in saving all Hellens and then reuniting ancient Hellas one again. The main aim of this study is to explore Greco-Turkish relations from Megalo Idea till present-times in the axis of this prejudice and mistrust and analyze these notions which poison bilateral relations with respect to historical-psychological aspects. This study will comprise a deductive approach by using qualitative research method resting upon secondary data sources; thus by the help of this methodology, a comprehensive deconstructive analysis of bilateral relations regarding psychological-social and socio-cultural aspects.

"Megali İdea'dan vazgeçmedikçe, Yunanlılar hiç bir zaman Türklerin dostu olamazlar." (Aktulga, 1975: 1)

1. GİRİŞ

Türkiye, özellikle komşusu Yunanistan dolayısıyla gerçekten "talihsiz" bir ülkedir. Bunun esas sebebi, her açıdan değerli bir deniz olan Ege'nin iki kıyıdaşından biri olarak Türkiye'nin, bu denizde diğer ve yegâne komşusu Yunanistan'ın yayılmacı siyasaları nedeniyle sorunlar yaşamasıdır. Keza Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları üzerinde doğan, din ve dil birliğini ancak bu imparatorluğun yüzyıllar süren 'hoşgörülü' yönetimi sayesinde koruduğunu unutan Yunanistan, gerek Ege Denizi, gerekse Anadolu

toprakları üzerindeki doyumsuzluğunu sürdürmektedir. Bu kapsamda, Girit, Oniki Ada ve Batı Trakya'yı türlü haksızlıkla alması yetmiyormuş gibi, şimdi de Ege'yi tamamen bir "Yunan Denizi" haline getirmek arzusunda. Bunlara ilaveten, Kıbrıs'ın bütününe sahip olmak ve hatta İstanbul, İzmir, Gökçeada ve Bozcaada üzerinde hak iddia edecek, Karadeniz sahillerinde kadim Pontus Rum Devleti'nin yeniden ihyasını isteyecek kadar tuhaf bir hayalperestlik içerisindedir (Giritli, 1997: 29).

Türkiye'nin Yunanistan ile ilişkilerindeki temel coğrafi aktör Ege Denizi'dir. Yunanistan'ın bu denize karşı önemli bir hissiyatı, hassasiyeti ve tutkuya varan isterik bir bağlılığı mevcuttur. Bu bağlılığa, önyargılar, güvensizlikler ve paranoyalar da eklenince, söz konusu deniz sorunlar, krizler ve çatışmaların merkezi olmaktadır. Hâlbuki Ege Denizi, 1829'dan bu yana karşılıklı yakalarında iki bağımsız devlet olarak konuşlu ve türlü anlaşmazlıklar içinde yoğunlaşmış bu iki ezeli komşuyu sıcak bir barışla kucaklamıştır. Ancak bu denizin yarattığı barışı bozan Yunanistan'ın tek taraflı milli ihtiraslarıdır. Deniz'in batısındaki ülke Yunanistan, 19. yüzyıl boyunca ve 20. yüzyıl başında doğusundaki Türkiye'nin aleyhine dört kez genişlemiştir. 1923'ten günümüze değinse, iki devletin birbirlerine karşı bir toprak kaybı söz konusu değildir ve sınırlar sıkıca korunmuştur. Üstelik iki devlet, birinin ötekine karşı verdiği Kurtuluş Savaşı sonrasında, bazı ortak tehditlere karşı zaman zaman bir araya gelmiş, aralarındaki buzların eridiği dönemleri de yaşamışlardır.

Ege'deki iki yüzyıllık siyasî emelini, İngiltere, Fransa, ABD gibi güçlü Batılı devletlerin hamiliği sayesinde sürekli lehinde gerçekleştiren Yunanistan'ın, uluslararası antlaşmaları daima kendi lehine yorumlaması ve Türkiye'yi Ege'de Anadolu kıyılarının üç deniz millik bölümü içerisine hapsedmeye çalışması, Ege coğrafyasında yeni egemenlik ihtilaflarının doğmasına yol açmıştır. Yunanistan'ın yayılmacı siyasalarının sonucu, iki ülke arasında son olarak 1996'da patlak veren Kardak Krizi ile zirveye ulaşmış ve bu ihtilaf, siyasî sınırları belirlenmemiş Ege gibi dar ve sıkışık bir denizdeki temel sorunun "egemenlik" ve "paylaşım" sorunu olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Ege Denizi'ndeki adalar ve bu denizin kıyıları "Ege Bölgesi" olarak adlandırılır (Mansel, 1988: 3). Bölgeye adını veren ve fiziksel özelliklerini ruhuna da yansıtan Ege Denizi, her zaman kıyıdaş devletlerin çıkar çatışmaları ile karşı karşıya kalmıştır (Halatçı Ulusoy, 2013: 304). Ege Denizi, neredeyse iki yüzyıldır, Türk-Yunan ilişkilerinin çiçek açmasını engelleyen bir sorunlar coğrafyası olagelmıştır. Bunda birçok siyasî etkenin başrol oynadığı söylenebilir. Bunların en başta geleni, Ege Denizi'nin, 1830'dan günümüze Yunanistan'ın "Megali İdea (Büyük Ülkü)" davasının merkezini oluşturmasıdır (Şimşir, 1989: xxviii-xxxviii). Böylece, Megali İdea temelli irredentist (yayılmacı) Yunan siyasasının Helen emperyalizmiyle birleşmesi, normalde bir "barış denizi" olması gereken bu kadim denizin, çeşitli politik ve askeri sorunlar doğuran bir coğrafyaya dönüşmesine neden olmuştur.

Bu kapsamda, Türkiye'nin 200 yıla yakındır komşusu olan Yunanistan ile olan ilişkilerini, Yunan'ın irredentist siyasası Megali İdea'nın öngördüğü önyargı, hissiyat, güvensizlik ve paranoya merkezli reaksiyoner bir Helenistik tutumunun esir aldığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda, bu çalışmanın ana amacı, Türk-Yunan ilişkilerini Megali İdea'dan günümüze bu önyargı ve güvensizlik ekseninde irdelemek ve ikili ilişkileri zehirleyen bu olguları tarihsel-psikolojik bir analizden geçirmektir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, ikincil verilere dayalı kalitatif bir araştırma olup, araştırmada esas olarak tümdengelim metodu uygulanacaktır. Bu kapsamda, öncelikle bilimsel kitap, makale, tez ve raporlar gibi ikincil veri kaynaklarından yararlanılarak yapılacak literatür araştırması sonrasında, içerik, söylem, belge analizleri araştırma yöntemleri kullanılarak, Türkiye ile Yunanistan arasındaki tarihsel ilişkilerin psiko-sosyal ve sosyo-kültürel yapısal sökümlü yapılacaktır.

3. TARİHSEL FENOMEN MEGALİ İDEA: DURUMLAR, GERÇEKLER VE ETKİLER

Yunanistan'ın Türkiye üzerindeki tarihi ve bugünkü emellerini anlayabilmek için "Megali İdea-Büyük Ülkü" ideolojisini hatırlamak gerekir. Zira Türk-Yunan ilişkilerindeki uyuşmazlığın temelinde, ideolojik bir engel olarak Megali İdea yatmaktadır. "Bütün Helenleri kurtarmak ve Yunanistan ile birleştirmek politikası" (Şimşir, 1976: XXX) olarak açıklanabilecek Megali İdea, Yunan iç ve dış politikasının canı, kalbi ve ruhudur. Yunanistan, bugünkü Türkiye sınırları içinde bulunan toprakları "milli hedef" olarak benimsemiş ve bu ideolojiyi güçlü dünya devletlerini arkasına alarak veya kandırarak uygulamış; Ege Makedonyası ile Tesalya'yı, Batı Trakya ve Selanik'i, Ege Adaları ve Oniki Ada'yı ilhak edip, ülkesine katarak, Megali İdea'nın önemli hedeflerine ulaşmıştır. Batı Anadolu'nun ilhakı girişiminde ise, kendilerinin bugün hala "Büyük Felaket-1922" şeklinde tanımladığı Anadolu hezimetine uğramış olmasına rağmen, aç bir kurt misali 1974'te Kıbrıs adasının bütününe yutma girişimi, garantör ülkelerden biri olan Türkiye'nin 1974 yılındaki haklı Barış Harekâtı sonucu önlenmiştir.

Ancak, yayılcı siyasaları güç müdahaleleriyle durdurulabilen Yunanistan, bu ‘hastalıklı politika’sını sürdürmek için, bu defa “Ege Denizi egemenliği” sorununu çıkartmıştır. AB üye adayı olan Türkiye’yi, Güney Kıbrıslı Rumlarla el ele vererek, Ege ve Doğu Akdeniz’de çok küçük bir deniz alanına hapsedme politikasını, sözde Türkiye’nin AB’ye tam üyeliğini destekleme politikaları ile örtüştürmüştür. Böylelikle, bu iki denizdeki egemenlik mücadelesini kazanmak üzere, AB içerisinde sinsi ve kara-propagandist bir stratejik politika gütmeye başlamıştır.

Yunanistan’ın irredentist politikalarla elde etmek istediği ve Türkiye’nin de milli davaları arasında en başta gelen Ege Denizi, Kıbrıs ve Batı Trakya, yayılcı emellerinin hedefleri arasında bulunmaktadır ve bu haksız girişimler “Megali İdea” denen düşünce ve inanç yapısından kaynaklanmaktadır (Gazioğlu, 1996: 37). Deyimsel olarak bilinen “Ortodoks inadı” ifadesi kapsamında Yunanistan, Türkiye karşıtı Helenizm politikasını büyük bir inat, sabır ve ustalıklı yürütmüş ve sonuçta sınırlarını, Mora’dan başlayarak, iki insan ömrü kadar kısa bir zaman içinde, Anadolu kıyılarına kadar genişletmiştir. Bu süreç içerisinde Türk hükümetleri her defasında Yunanistan’ı ikili görüşmeye davet etmiş, Yunanistan ise konuları hep askıda bırakmıştır (Baloğlu, 2004: 33). Bununla birlikte, 2010 yılında Yunanistan Başbakanı olan George Papandreu, yıllar önce Dışişleri Bakan Yardımcısı olarak Yunanistan ile Türkiye arasındaki sorunlara yaklaşımı hayli manidardır ve günümüzden de hiç farklı değildir (Anonim, 1996: 23):

Evet, iki ülke arasında sorunlar var. Bu nedenle, bazı açılardan düşman olmalıyız... İki ülke arasında sorunlar devam ettiği müddetçe, düşman olmak zorundayız... Türkiye, Ege konusunda saldırgandır... Ege’de mevcut statüko devam etmelidir... Karasularımızı 12 mile kadar genişletme hakkımız, Yunanistan’a uluslararası sözleşme ve kanunlarla tanınmış bir haktır. Yani 12 mil yasal hakkımızdır... Bizim taviz vereceğimiz bir durum yok. Zira egemenlik konumuzu hiçbir zaman pazarlık konusu etmeyiz. Aramızda tek ciddi sorun, kıta sahanlığı sorunudur.

Keza Türk-Yunan ilişkilerinde en dikkat çeken kısım, 1821’de Yunan tezi ne ise, bugün de o şekilde olduğudur. Diğer deyişle, Yunan tarafı tüm siyasalarında tutarlı ve dirayetlidir. Aslında “Değişmeyen sadece ölümlerdir.” dense de, yeni dünya düzeni ve konjonktürüyle devletlerin izlediği politikalar, tezler doğal olarak kısmi değişiklik ve revizyonlara uğrayabilmektedir. Ancak, Yunanistan’ın her şeye rağmen tezlerinde ısrarlı olduğunu söylemek mümkündür.

Yine buna benzer şekilde, Yunanistan’ın Türk-Yunan ilişkilerine dair dünya çapında giriştiği propagandanın da pek göz ardı edilemeyecek niteliği olduğu görülmektedir. Nitekim Osmanlı Devleti, II. Abdülhamit’ten başlamak üzere, I. Dünya Savaşı sırasında propaganda kart ve resimleri bastırması; ancak, Batılı müttefiklerin bu türden resimli objeleri ile baş etmede zorlanmıştı. Örneğin Bulgarlar, 1912-1913 Balkan Savaşı sırasında ele geçirdikleri Edirne için Bulgarca ibareli ve buranın kendilerinin olduğunu iddia eden kartpostalları; Yunanlılar ise, 1919’da işgal ettikleri güzel İzmir ve Ege bölgesindeki Türk yerleşim birimlerinin Yunanca yazılı kartpostallarını üretmişlerdir. Bulgaristan yetkilileri Edirne’den Bulgaristan’la, Yunanlılar ise İzmir ve Anadolu’dan Yunanistan’la mektuplaşıırken, postada bu kartpostalları kullanmış ve halka da kullandırmışlardır. Böylece, ele geçirir geçirmez, oraların kendilerini olduğunu yurttaşlarına ve dünyaya göstermek istemişler ve bu sayede önemli bir propaganda faaliyetinde bulunmuşlardır.

Türklerde benzer faaliyetlerden geri kalmamaya çalışmışlardır. Bu kapsamda, Türk Kurtuluş Savaşı’nda maddi kaynakları yaratmada kullanılan ve aynı zamanda manevi güç-moral verme amaçlı çalışmalardan biri de ulusal temalı kartpostallar olmuştur. Kimisi İstanbul’da yurtsever matbaacılarca, kimisi ise Anadolu’da basılan bu Kurtuluş Savaşı kartpostallarından birinin içindeki resmin en anlamlı yerlerinden biri de, o yıllarda, yani 1920’de, artık elimizde olmayan Kıbrıs ve Ege Adalarının Türkiye haritası ile birlikte gösterilmeleri ve anavatanın parçaları sayılmalarıdır. Görüşümüze göre Kıbrıs ve Ege Adaları tesadüfen değil, bilinçli olarak anılan kartpostala eklenmiştir. Nitekim Libya’nın, Trablus ve Bingazi’nin elimizden çıkışına o kadar üzülmeyişini, neticede oraların eskiden beri Arap vilayeti olduğunu söyleyen Yahya Kemal Beyatlı, Rodos ve Oniki Ada’nın, Ege Adalarının 1912’de kaybına çok üzüldüğünü, buraların asırlardır Türk nüfusuyla dolu olduğunu ve Anadolu’nun dibinde bulunduğunu belirtir. 1922’de daha Kurtuluş Savaşı sürerken “Adalarımız Bizden Ayrılmak İstemiyor”, “Rodos Özlemi” gibi isimler taşıyan eserler, kitapçıklar çıkmıştır (Akt. Karakartal, 2010: 60-61).

Dolayısıyla, Osmanlı İmparatorluğu üzerinde hesapları olan bazı Avrupalı devletler ile Rusya’nın desteği ile bağımsızlığını kazandığı günden itibaren gerginlik politikası takip eden Yunanistan, devamlı Türkiye’nin aleyhine büyümeyi hedeflemiştir. Bu yolda, Osmanlı Devleti, daha sonra da Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile arasında problem olan devletlerden veya Hıristiyan Avrupa’nın bazı zaaflarından ve saplantılarından faydalanmaya çalışmıştır (Tosun, 1999: 53). 1829 Edirne ve müteakiben Londra Anlaşmalarıyla, deyim yerindeyse İngiltere’nin hamiliğini, Fransa’nın isim babalığını ve Rusya’nın da ebeliğini yapmak suretiyle dünyaya getirdikleri Yunanistan’ın bir türlü sönmeyen bu yayılcı hırsı (Turan, 1970: 51), Kırım Harbi sırasında Çar Nikola’nın “Bizans’ın ihyası veya Yunanistan’ın genişletilmesi” gibi sözleri yüzünden daha da

kabarmış ve bir avuç Yunan, İstanbul üzerine yürümenin zamanı geldiğine bile inanmıştı. Milli muhafızları seferber etmek, kitle halinde silkinmek ve Boğazı istila etmek zamanı idi. Kurbağa, boğadan daha büyük olabileceğini iddia ediyordu (Dentu, 2001: 350). Nitekim I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'un Müttefikler tarafından işgal edildiği yıllarda, onların da hayallerini yaldızlamasıyla, Yunanistan bu rüyayı bir kez daha görmüştü:

Atina'daki Yunanlılarla Türklerin Rum dedikleri İmparatorluk tab'ası Yunanlıların tek bir inançları vardı: Müttefikler, Batı Anadolu'da geniş bir toprak parçasının Yunanistan'a ilhak edileceğini vaat etmişlerdi. Bu da bir anda, hemen hemen iki misli yüzölçümüne sahip, nüfusu da beşte bir oranda artmış olan bir Yunanistan yaratacaktı. Hatta Müttefiklerin olağanüstü tasarıları vardı: Yunanistan'a eski devirlerdeki görünümünü vermek. Nasılsa, Türklere duyulan kin çok şiddetli, Yunanistan'da ve dışında Elenizmin ölümsüz haklarını övenlerin baskısı da çok güçlü idi. Uzun zamandır beklenen fırsat fevkalade bir şekilde doğmuştu. Yunan asıllı haklın 400 bine yaklaştığı bir İstanbul'da Yunan askerleri kendilerini evlerinde hissediyorlardı. Türkleri tahkir etmek, onlara Konstantinopl'un ana vatan Yunanistan'a yakında bağlanacağını anlatmak için bütün şartlar hazır. (Jevakhoff, 1989: 67-68)

Yunanistan'ın, tarihsel Helenizm ve Megali İdea kaynaklı bu rüyası hiçbir zaman gerçekleşmemiş, Türk Kurtuluş Savaşı ile tam aksine, bir kâbusa dönüşmüştür (Maccas, 1916: 276-280). Bununla birlikte, 1821 tarihli Mora isyanıyla birlikte istiklalini elde ettiği tarihlerden bu yana geçen 200 yıla yakın zaman dilimi içerisinde bölgede cereyan eden silahlı çatışmalardan, Yunan yayılmacılığı, daima dış güçlerin desteği ile hep kazançlı çıkmış; Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye aleyhine topraklarını % 450'ye yakın bir oranda genişletmiştir (Gürel, 1993: 1-33). 1821-25 İsyani sonrasında ilk nüve olan Mora "Yunan" devletinin kuruluşu ardından, 1864'te İyonya adalarının, 1881'de Teselya'nın, 1899'da Girit'in, 1913'te Makedonya ile Taşoz, Semadirek, Limni, Midilli, Sakız, Sisam ve Ahikerya Adalarının ilhakı (Koehler, 2017), 1923'de Batı Trakya'nın katılması, 1947'de de 2. Dünya Savaşı'nın galibi Batılılar tarafından Oniki Ada'nın adeta hediye edilmesiyle (Erkin, 1969: 29-31), bugünkü sınırlarına erişmiş bulunan Yunanistan, doymak bilmeyen "Büyük Ülkü (Megali İdea)" politikasını aynı hırsla sürdürmektedir.

Bağımsızlığını kazanmasının ardından kısa bir süre cumhuriyetle idare edilen Yunanistan'ın başına, zamanın büyük devletlerinin (yani Düvel-i Muazzama denen İngiltere, Fransa, Rusya) isteği üzerine Bavyera'lı Otto "Kral" olarak atanmıştır. 1862 yılında kadar çalkantılı bir iktidar dönemi geçiren Otto'nun, bu tarihte İyonya Denizi'ndeki 7 ada yüzünden (Korfu, Kefalonya, Zanta vb.) İngiltere ile arası açılmış ve bir ayaklanma ile tahttan indirilmiş, 24 Ekim 1862'de Yunanistan'ı terk etmiştir. Üç büyük devletin ortak tercihiyle Danimarka Glüksburg Hanedanından Prens William, Londra'da 5 Haziran 1863 tarihinde imzalanan bir protokol ile krallığa seçilmiştir. Yunan Milli Meclisi tarafından da seçimi onaylanan Prens William, 30 Ekim 1863'de Atina'ya gelmiş ve "Helenlerin Kralı 1. George" unvanını almıştır. Bu unvanın Türkiye açısından taşıdığı mana ise, kısaca Yunanistan'ın irredantist bir dış politikayı alenen benimseyip, Osmanlı Tab'ası Rumları da kendi nüfuzu altına almak istemeye başlaması olmuştur. Zira Kral Otto, "Yunanistan Kralı" unvanını kullanıyordu. 1863 yılının Yunanistan açısından ifade ettiği diğer bir mana ise, bağımsızlığından sonra ilk defa toprak ilhak (ENOSİS) edebilmesi ve yayılmacı emellerinin tahakkuku için harekete geçirilmesidir. Yedi Ada'nın Yunanistan'a ilhakına dair anlaşma 14 Kasım 1863 tarihinde Londra'da İngiltere ile Yunanistan arasında imzalanmış ve bu adaların İngiltere tarafından tahliyesi Haziran 1864'te tamamlanmıştır. Tabii ki bu ilk ilhak edilen toprak, Yunanistan'ı tatmin etmeyecek ve Türkiye aleyhine genişlemeyi hedef alan bir politikayı durmaksızın takip etmeye koyulacaktır (Karal, 1983: 79-82).

Bu bağlamda, Danimarka Glüksburg Hanedanı'ndan Prens William'ın Yunan Kralı seçilmesinin 100. yılı anısına 1963 yılında bastırılan ve önyüzünde 1863-1963 tarihleriyle, bu süre zarfında Yunan tahtında saltanat süren bu hanedandan beş Yunan Kralının başları bulunan gümüş bir hatıra para, bu yayılmacı politikanın ibret verici delilini teşkil etmektedir. Söz konusu bu paranın arka yüzünün sol tarafında Yunanistan yarımadası ile sağ tarafında Türkiye'nin batı sahillerini içine alan bir Ege haritası yer almaktadır. Bu harita üzerinde, Yunanistan'ın doğusundan başlamak ve kuzeyinden geçerek, Türkiye'nin batı sahilleri (İzmir) üzerine sarkmak suretiyle aşağıya inen "VAZİLEİON TİS ELLADOS (Helen Krallığı)" yazısı bulunmaktadır. Bu yazının sadece teknik zaruretten dolayı veya tesadüfen Türkiye üzerine düştüğüne en safdil insanı bile inandırmak herhalde imkânsızdır. Özellikle "Ellados (Helen)" kelimesinin, "Megali İdea"nın ulaşmak istediği gayelerinden biri olan Türkiye'nin batı sahilleri üzerine getirilmesine itina gösterilmiş olması, bu 'emperyalist' zihniyetin tarihe mal olmuş bir pervasızlığıdır (Çelikkol, 1986: 21).

4. YUNAN'DA HİSSİYAT, ÖNYARGI VE GÜVENSİZLİK OLGULARININ TARİHSEL TEMELLERİ

Aslında, eski Yunan ile ne derece ilgisi bulunduğu birçok yabancı kaynakça bile şüphe ile karşılandığı halde, eski Yunan hayranı bazı batılıların yardım ve kışkırtmaları ile bugünkü Yunanlı, kendisini bu medeniyetin

varisi olarak kabul ettirmesini becerebilmiştir (Savary, 1788: 94). Ancak, bugünkü Yunanlı değil, eski Yunanlı bile bir tek ırktan teşekkül etmemekte idi. Ege havzası gibi ticaret yollarının yüzyıllarca merkezi olmuş bir yerde etnik iddiaların anlamsızlığı ortadadır. Yunanistan'ın ilk halkı, dilleri Yunancadan başka bir dil olan Pelaklar, Lelekler ve Karlar idi. Bu boyların Anadolu'dan gelip yerleştikleri hemen kesinlikle açıklanmıştır (Leroux, 1944: 13 akt. Meydan, 2006: 112-113).

M.Ö. 3000 ila 2000 yılları arasında Yunanistan büyük kavimler göçüne sahne olmuştur. İsimleri Aka olan bu kavimler, Orta Avrupa'dan inen İndocermenler ile Anadolu'nun karışımıdır. M.Ö. 12. yy.da kuzeyden gelen tazyik Balkanlar'daki Trakları, daha önce Ukrayna ve Baltık'tan gelmiş olan Dorları daha güneye iter. Değişik fikri seviyede, değişik enerjilere sahip bu boyların karşımı Yunan uygarlığını yaratmıştır. Kaldı ki, o günden bu yana Yunanistan'ın başından geçenler ortada homojen bir millet bırakmamaya yeter, demek mümkündür. Pers, Latin, Roma, Slav istilaları, 15. yy.da başlayan ve 4 asır süren Türk hâkimiyeti herhalde aynı kökten gelme "Tek Millet" iddiasını ortadan kaldıracak kadar büyük bir gerçektir (Terek, 1970: 17-18).

Bu itibarla, günümüz Yunanlılarını, "Megali İdea-Büyük Ülkü" politikasının sürdürülmesi için bir arada tutacak bir tutkal gerekiyordu. Bu da "Türk Aleyhtarlığı", "Türk Hasımlığı" olarak keşfedilmiş ve yaratılmıştır. Türk-Yunan düşmanlığının her iki ülkenin milli psikolojilerine derin bir şekilde kazınmış olduğunu belki de en iyi gösteren şey, her iki devletin milli tatilleridir: Yunanlılar, Osmanlılardan ayrılışlarının mücadelesinin yapıldığı 1821'i tatil olarak kutlarlar; Türkler 1922'de Mustafa Kemal Atatürk'ün özgürlük savaşı esnasında Yunanlılara karşı kazandığı zaferi kutlarlar, ki bu da iki yıl sonra Cumhuriyet'i oluşturmuştur (Schmitt, 1996: 45).

Yunan etrafında yaratılan "efsanevi medeniyet" hayranlarını da desteği ile parlak bir fikir olarak körüklenen bu düşmanlık, emelleri doğrultusunda yararlanılmak üzere, bu toplum tarafından da benimsenmiş, etrafında birleşilmiş ve adeta bir inanç haline getirilmiştir. Bu inanç, tarih boyunca bütün Yunan idarecilerinin en belirgin vasfı olarak kendini göstermiştir. Bu inanç, daha küçük yaşta aile çevresinde çocuğa aşılansmış, okul sırasında işlenip geliştirilmiş ve kiliselerde de pekiştirilmiştir. Öyle ki, Türk'e karşı bu tutum, okutulan tarih kitaplarının sayfaları dışına taşmış, turistik broşürlerde ülkeye gelen gezginlere de anlatılmak istenmiştir. Bunun için, İstanköy (Kos) hakkında yazılmış bir turistik rehberdeki şu satırlara göz atmak yetecektir (Davaris, 1977: 29):

Türk İşgali: 390 yıl süren Türk işgali sırasında halk, tarihinde görmediği derecede aşağılama ve daha çok katliam suretiyle en ağır baskılara maruz kaldı. İğrenç katliamlar halkın kökünü kazıdı. Pek çoğu inançları ve yurtları uğruna şehit oldular. Bunların içinde, 1609 yılında odun yığınları üzerinde yakılan genç şehit Jean'ı sayabiliriz. Bütün bunlara rağmen Kos halkı, ülkesi ve özgürlüğü için her savaşa katıldı... Uzun bir kuşatmadan sonra, 1523'de Rodos'u alan Sultan Süleyman Kos'u da işgal etti. Süleyman'la anlaşılan şövalyeler, Rodos'ta olduğu gibi pek çok mallarını da alıp adayı terk ederken, halkı, Sultan'ın kana bulanmış ellerine bıraktılar.

Ancak, Oniki Ada'nın 1912'de İtalya tarafından işgalinden sonraki durumunu Matton (1959: 72) şu şekilde aktarmaktadır; "Adalar yeni işgalcilerin elinde kaldı ve Rodos, Türklerle birlikte geçirmiş olduğu asırlardan çok daha güç yıllar yaşadı." Matton (1959: 72-73) devamla, Türklerin hoşgörüsünü ve 30 yıllık İtalyan döneminin baskı idaresini ise şöyle betimlemektedir;

Türkler hiçbir zaman fethettikleri ülkelerde milli hisleri yıkmayı düşünmemişlerdi. Onlara, bu milletlerden vergi almak ve itaatkâr olmalarını görmek yetiyordu. İtalyanların gelişi ile Rumlar, hele özellikle 1922'den sonra, Orta Avrupa'daki azınlıkların akıbetine uğradılar ve milliyet düşünceleri yıkılmaya çalışıldı. Okulları kapatıldı, Ortodoks rahipleri ürkütülüp sürgüne gönderildi, sadece İtalyanca konuşma mecburiyeti kondu, yer isimleri İtalyanlaştırıldı. Bilhassa Rodos'ta ilerde işgali meşrulaştırmak ve uzatılmasına gerekçe sağlayabilmek üzere istinat edebilecekleri bir İtalyan azınlık teşkil etmek istiyorlardı. Bu siyaset, 2. Dünya Savaşı öncesinde, koyu bir faşist olan Vali Cesare Mario de Vecchi'nin adaya gelişi ile özellikle daha belirgin bir şekilde ortaya çıktı. Bu da Rum nüfusun adalarda hızla azalmasına sebep oldu.

Hâlbuki 1522'de adaların fethini müteakip Türklerin yerli halka her konuda gösterdiği hoşgörü, adalardaki Rum ve diğer azınlık nüfusunun Türk nüfusa nispetle artmasında sebep olmuş ve bu nüfus farkı daima Türklerin aleyhine bir unsur olarak kullanılagelmiştir (Maccas, 1916: 282). Bu konuda zamanın Alman Hariciye Genel Sekreteri Franz Koehler (2017: 33) ise şöyle yazmaktadır; "Türkler, Asya sahillerini (ve adaları) oralara Müslümanları yerleştirerek Yunan açgözlülüğünden kurtarmalıdır. Zira Türk halk mütemadiyen askere alındığı için eriyip bitiyor, hâlbuki Yunanlılar büyük bir rahatlık içinde işlerini görüyor ve toprağı işliyorlar." Matton (1959: 72) da bu konuda şunları aktarmaktadır;

Müslümanların Rumları küçümsemeleri ve onları asla eritmek istememeleri, fakat aksine, onları günlük yaşantıları dışında tutmaya çalışmaları, Rumların dört asır boyunca milliyetlerini,

bayramlarını, örf ve adetlerini muhafaza etmelerine imkân sağladı. Bahçıvan, denizci, satıcı veya küçük esnaf olsun Rumlar, nesiller boyunca tabi, fakat hatıraları ve Elenizm ruhu içinde birbirlerine bağlı olarak yaşadılar.

Bir gün kendisini, deyiş yerindeyse arkasından bıçaklayacak olan azınlık tebaalarına karşı bile bu denli hoşgörüyü gösteriminin dünya uygarlık tarihinde çok az örneğini gösterebilmek aslında insanlık için hiç de güzel bir şey değildir. Ancak, Türkler hakkında bu tarihi gerçekler çok iyi bilinmekle birlikte, gerek açık basında, gerek tarih kitaplarında, gerekse de gündelik hayatta, Yunanistan'da Türkler hakkında benzeri ifadelerle, hatta daha ağırlarına rastlamak artık doğal bir hale gelmiştir. “Türk” ve “Türkiye” ifadeleri, Yunanların günlük yaşantısının adeta –hayli olumsuz anlamda- ayrılmaz bir parçası gibidir. Bu tutum, Yunan adeta yayımlacı emel ve ihtiraslarının kamçısıdır. Nitekim zamanın Selanik Metropoliti Anthimos, 25 Temmuz 2010 günü Deksia Kilisesindeki ayınındeki konuşmasında Türkiye için şunları demektedir (Eleftherotipia, 2010: 1);

Daimi düşmanımız Türkiye'den tehlike geleceğini görüyorum. Birliğimizi koruyalım. Soğukkanlılığımızı kaybetmeyelim. Şu anda bizi çevrelemiş olan tehlikelerden uzak duralım. Vatanımız, daimi düşmanımız Türkiye tarafından denizden kuşatılmış durumda. Dedeğaç ve Semadirek'ten de görünen ve karasularımızı ihlal etmediklerini iddia eden “Piri Reis” ve “Çeşme” gemileri Yunan kıta sahanlığı içinde buluyorlar. Korfu'nun karşısında Arnavutluk'un bir limanında da, içinde 1250 denizci olan bir savaş gemisi bulunuyor. İlk defa bir Türk gemisi Adriyatik'te bulunuyor. Hiçbir savaş ya da farklı bir durumda gelmemişti. Ancak şu anda Türkiye'nin diplomatik organı olan Arnavutluk Meclisi'nin kararıyla geldi. Öte yandan burada barış ve Üsküplüler tarafından özgür vatanımızın geleceği tehlike altındadır. Tanrı bizi korusun!!

Yunanistan'da maalesef Yunan Kilisesi'nin Türkiye'ye, Türklere bakışı; Yunan halkının Türkiye'ye karşı düşüncelerini şekillendirmedeki tutumu bu şekildedir. Ancak, söz konusu ayin ve konuşmanın, Yunanistan resmi radyo televizyon kanalı ET-3'te de yayınlanması daha manidardır. Görüldüğü üzere, anılan Metropolit, sanki resmi bir devlet görevlisi gibi, ve hatta adeta Yunan Dışişleri Bakanı imiş gibi, Yunan toplumuna sosyal içerikli mesajlar da veriyor. Burada dikkat çeken bir nokta, anılan din görevlisinin Türk-Yunan ilişkilerine de ne denli iyi bir şekilde hâkim olduğudur.

Dolayısıyla, Yunanistan'a karşı her zaman temkinli olmak ve Ege ve diğer coğrafyalardaki ulusal güvenlik menfaatlerimize aykırı emellerini dizginleyebilmek adına, uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarımız çerçevesinde ilan ettiğimiz “Causus Belli (Savaş Nedeni)” tutumumuzu sürdürerek (Biçer, 2017: 451), yukarıda Türkiye ve Türkler aleyhinde dillendirilen tüm bu Yunan söylemlerine; “*Ne Sutar Ultra Crepidam!!* [Çizmeyi Aşma!!-Y.N.]” ifadesiyle karşılık vermek hiç de yanlış olmayacaktır. Keza bu sözün kaynağı ise, Anadolu kıyılarına sadece 5 km., Yunan anakarasındaki Pire şehrine ise 370 km. olan Yunan adası İstanköy'de M.Ö. 360 yılında doğan ressam Apelle'dir. Hayatının son senelerini burada geçirerek vefat eden Apelle; “*Büyük İskender'in mahiyetinde ressamlık yaparak pek çok iltifata mahzar olmuştur. Resmi değerlendirdiğini bildiği ışık ve gölgeye çok önem verirdi. Bu meziyeti, eserlerine, hiçbir ressamın başaramadığı özel bir değer kazandırmıştır. Apelle'nin tevazu ve sadeliği de, ressamlıktaki fevkalade başarısı ile aynı ölçüdedir.*” (Çelikkol, 1990: 12)

Görüleceği üzere Yunanistan için, Türkiye ile olan ilişkilerinin kökeninde, geçmişten kaynaklanan engeller, şüphe, önyargı, güvensizlik ve korku olgularına dayanan düşünsel bir yapı vardır ve bu yapı günümüzde artık paranoyak bir hal almıştır. Bu bağlamda, Yunanların düşünüş tarzını ve konulara yaklaşımını net şekilde görebilmeye iyi bir örnek teşkil etmesi nedeniyle, dönemin Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu bile, 15 Mayıs 2010 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı ile Atina'da gerçekleştirdiği ortak basın toplantısında bu konuyla ilgili şunları ifade etmektedir; “*Korku var. Türkiye herhangi bir adamızı alabilir mi? Böyle bir korku var.*” (Akt. Kalokerinos, 2010: 2) Buna karşılık ise, dönemin Türkiye Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Burak Özügergin şu cevabı vermektedir; “*Yunanistan'ı hasım olarak değil, ortak olarak görüyoruz.*” (Anonim, 2010)

Biz zamanlar üzerinde güneş batmayan İngiliz İmparatorluğu'nun, o göz alıcı günlerinin sona ermesinin nedenini ortaya koyan çok anlamlı bir İngiliz özdeyişi vardır: “*We began to lose our Empire, when we started to believe that there were two sides to every question.*” [Her sorunun iki tarafı olduğuna inanmaya başladıktan sonra, imparatorluğumuzu kaybetmeye başladık. (Y.N.)] Bu özdeyişe değinilmesinin sebebi, Türklerin sorunlara genelde her zaman merhamet, dürüstlük, hakkaniyet ve nısfet ilkeleri çerçevesinde yaklaşarak, diğer tarafı da bu sorunların dostane bir şekilde diyalogla çözümüne ortak etmesi ve karşı tarafın taleplerine değer ve önem vermesidir. Buna karşın Yunanistan, Türkiye ile yaşadığı ikili sorunlara genelde aşırı milliyetçi bir reaksiyoner tavır ve tutumla yaklaşmaktadır;

Yunanlıların milli ve toplu düşmanı “barbarlar” döneme göre değişiyor. Örneğin, Amerikalılar nefret duyduğumuz kişiler borsasında kalıcı bir değere sahip. Son dönemde bizi kızdıranlar arasında Almanlar da var. Zaman zaman da Üsküplüler, Arnavutlar ve diğer balkan ülkelerinden de rahatsız oluyoruz. Ancak, Türkler birçoğumuz için mutlak düşman modeli olmaya devam ediyor. Türk milletine karşı kuşku duymayı okulda, evde ve basından öğreniyoruz. Karşı taraf dostluk taarruzu gerçekleştirdiğinde, yardım eli uzattığında, iyi niyet bildirileri sunduğunda bile bu gizli kuşkuları görmek mümkün. (Karaviti, 2010: 3)

Bu bağlamda Yunanda, onlarca yılda, kemikleşmiş bir güvensizliğe ve paranoyaya bağlı bir Türk önyargısının geliştiğini söylemek mümkündür. Bu iddiamızı destekler mahiyette, Mayıs 2010 ortasında dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nın resmi Yunanistan ziyareti esnasında bir Yunan gazetesinde çıkan haber şu şekildedir;

...Yunanistan'da hükümet değişir değişmez Türkler dışlarını göstermeye ara verdi ve nezaketle tebessüm etmeye başladı. Fakat vaatler bir yana, herhangi bir değişikliğin olacağı yok. Ne Heybeliada Ruhban Okulu açılıyor, ne Ege ve Trakya'da talepler geri alınıyor, ne firkateynlerin Sunion'da gezileri son buluyor. Bu nedenle, hükümette bazıları ortamın değiştiği yönünde bayram etmeye acele etmesin. Çünkü Türk değişmez. (Hiotis, 2010: 1)

Dolayısıyla, Ege Denizi'nin iki yakasında 1830 yılından bu yana iki bağımsız devlet bulunmaktadır. Bunlardan batıdaki 19. yüzyıl boyunca ve 20. yüzyıl başında doğudakinin aleyhine tam dört kez genişlemiştir. Ancak, 1923'ten bu yana iki devletin birbirlerine karşı bir toprak kaybı söz konusu değildir. Sınırlar sıkıca korunmuştur. Üstelik bu iki devlet, Türkiye'nin verdiği Kurtuluş Savaşı sonrasında, bazı ortak tehditlere karşı zaman zaman bir araya gelmiş, aralarındaki buzların eridiği dönemleri de yaşamışlardır. Ancak, açıkça görülebilir ki, 1923 Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasından bu yana geçen zaman zarfında Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan ılımlı ve dostane günlerin sayısı, gergin günlerin sayısının yanında göz ardı edilebilecek kadar azdır. Bunun başlıca sebebi, Yunanistan'daki “Doğudan gelen tehdit” algısıdır. Bu anlamsız ve mesnetsiz tehdit algısı, doğal olarak Yunanistan'ın savunma harcamalarını misliyle artırmaktadır. Nitekim Savunma sanayinin Avrupa'daki en büyük müşterilerinden biri olan Yunanistan'ın, son 10 yılda içine düştüğü büyük ekonomik krize karşın “Türkiye tehdidi” nedeniyle silah alımını durdurmayacağı açıklandı. Nitekim dönemin Yunan Savunma Bakanı Evangelos Venizelos; “*Türkiye tehdidi devam ettikçe, Yunanistan silahlanmayı sürdürecektir. Ordumuzun planlanması sadece Türkiye'nin tehlikesine bağlıdır.*” şeklinde beyanatta bulunmuştur (Akt. Kırbaki, 2010: 10). Bununla birlikte, durum böyle iken, günümüzde Yunanistan'da akliselim insanların da entelektüel varlığı, geleceğe yönelik barış umutlarının korunmasına yardımcı olmaktadır;

Yunanlıların iki nesli, Yunanistan'ın bütün konularda haklı olduğunu iddia eden maksimalist, popülist bir dogmayla büyüdü. Ancak, hava sahasının deniz sahasından farklı genişliği olabilir mi, Atina FIR'ı yaşamsal ulusal hava sahası mı, yoksa uluslararası toplumun Yunanistan'a denetim görevini vermiş olduğu uluslararası bir saha mı, kıta sahanlığına ilişkin kararlar hangi temelde alınıyor, vb. konularıyla ilgili gerçeklerin açıklanması gerekmektedir. (Papahelas, 2010: 5)

Ancak Yunanistan'da, Türk-Yunan ilişkileriyle ilgili gerçekçi yorumlarda, gerçekçi önerilerde bulunan, akliselim fikirler beyan eden kişilerle geçmişte olduğu gibi, günümüzde de alay edilmektedir. Bugün Yunanistan'da, “hava sahasının deniz sahasından farklı genişliği olabilir mi, Atina FIR'ı yaşamsal ulusal hava saha mı, yoksa uluslararası toplumun Yunanistan'a denetim görevini vermiş olduğu uluslararası saha mı” gibi soruları sormak ve irdelemek, yanıt istemek büyük bir suçtur; ve hatta neredeyse vatan hainliği ile eşdeğerdir. Öte yandan, Türkiye'nin bir yumuşama sürecine ön ayak olması, Yunanistan'ın bu girişimde bulunmasından daha kolaydır. Keza Türkiye'de hiçbir zaman bir Yunanistan ‘korkusu’ ve ‘kompleksi’ oluşmamıştır. Türk siyasi partileri, Batı'daki komşularından gelecek tehdidi azaltma vaatleriyle iktidara gelmemiştir. Stratejik anlamda Yunanistan'dan algılanan tehdit Türkiye'de doğal olarak Yunan tutumları nedeniyle daima var olmuştur. Bu bir gerçektir. Ancak, Türk halkında, Türk kamuoyunda Yunan halkına, topluma karşı duyulan bir kinden söz etmek mümkün değildir. Keza Yunanistan'ın kışkırtıcı adımları olmadan, Türkiye hiçbir konuda -zorunlu bir- gerginlik yaratma yoluna gitmemiştir (Erhan, 1997: 8).

Buna karşılık, Yunanistan tarafındaki durum bunun tam tersidir. Bu duruma bir örnek vermek gerekirse; dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı, 14-15 Mayıs 2010 tarihlerinde Yunanistan'a resmi bir ziyarette bulunmuştur. Ziyaret öncesi dönemin Yunan LAOS Partisinin Başkanı Yorgos Karatzafaris'in özel ALTER TV'sinde 29 Nisan 2010 günü Udis Anamartitos adlı programda söz konusu ziyaretle ilgili yaptığı yorum şu şekildedir; “*Hâkim Türk, 10 ağasıyla beraber bize kurallar dayatmaya gelemez.*” (Yunan NET TV, 2010) Konuyla ilgili bir başka örnek ise, dönemin Midilli Adası Aya Paraskevi Belediyesi Başkanının şu beyanatıdır; “*Okul duvarlarındaki kesik başlı Türk afişlerini kaldırttık.*” (Anonim, 1997: 12)

Söz konusu örneklerden de görüleceği üzere, Yunan resmi ideolojisinin, Yunan Kilisesi ile birlikte, onlarca yıldır halkına en büyük tehdit olarak Türkleri gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle, Yunan, Türk'e olan düşmanlığını ne unuttur, ne de unutturur;

Atina Hilton Oteli'nin içinde 200 yıllık bir zeytin ağacı vardır. Lobinin girişinde dev bir serada özel korumaya alınmış. Asılık gövdesinin üç çatala ayrılarak yükseldiği yerde, tarihin izlerini taşıyan bir gülle duruyor. Zeytin ağacının öyküsünü anlatan plakette gülle içi; "Bu yaşlı bayan, Yunanistan'ın bağımsızlık savaşında kendisine isabet eden bir Türk gülleri tarafından zarar görmüştür. Ama hala yaşamını sürdürüyor. (Tınç, 1997: 28)

5. SONUÇ VE TESPİTLER

Yukarıda yapılan inceleme ve elde edilen bulgular tahtında, Türk-Yunan ilişkileri üzerinde hüküm süren kronikleşmiş güvensizlik olgusundan kurtulabilmek şu tespitlerde bulunulacaktır. Birinci tespite göre, harika bir coğrafyanın bu bölgede birlikte yaşamaya adeta mahkûm ettiği Türk ve Yunan milletlerinin, bu mahkûmiyeti en azından tatlı bir mecburiyete dönüştürmelerinin gereğine samimiyetle inanılmaktadır. Bu bağlamda, şu husus, Türk-Yunan ilişkilerinin hakkaniyet, barış ve dostluk içerisinde sürdürülebilmesi için iki ülke siyasetçilerinin akıllarından hiçbir zaman çıkmamalıdır; "Tarihe öç duygusuyla yaklaşmak çözüm üretmez, sadece sorunu derinleştirir." (Yalçın, 2009: 313)

İkinci tespit şu şekildedir. Yunanistan, iyi komşuluk ilişkilerine saygı konusunu iyi anlamalı ve uygulamalıdır. İki devletin yönetimleri arasında onlarca yıldır oluşmuş ve kemikleşmiş uçuruma Güven Artırıcı Önlemler bağlamında birçok köprü inşa edilmeli ve iki millet arasındaki güvensizlik duvarı yıkılmalıdır. Bunun için, ekonomik ve kültürel işbirliği derinlemesine genişletilmelidir; gerek sivil ve askeri bürokrasi, gerekse halklar arasında tüm alanlarda irtibat sıklaştırılmalıdır. Özellikle bürokratların birbirine yaklaşması, barış ve işbirliğini de mümkün kılacak, bundan öte her iki ülkenin de çıkarlarına hizmet edecektir. Zira Türk-Yunan ilişkilerinin düzene girmesi kaçınılmazdır. Sadece bu yaklaşma ile bile sorunlar çözülebilir, farklılıklar köprü olabilir. Ancak, bu olasılığın gerçekleştirilmesi için, gerekli uygulama yöntemleri iki ülke siyasetleri tarafından bulunmalıdır. Seçenekler çok fazla değil, ancak değerlendirilmeye yetecek kadar mevcuttur.

Üçüncü tespit ise şöyledir. Türkiye'nin, iki ülke ilişkileri bağlamında aslında çok yalın bir kaç talebi mevcuttur. Bunların başında önyargısız yaklaşma gelmektedir. Daha sonra Yunan tarafından barışçıl yaklaşım ve anlayış şarttır. Uluslararası hukuktan doğan Türk haklarının garantilenmesi elzemdir. Nihai olarak ise, Yunanistan ile Ege'yi paylaşan yegâne komşu olarak Türkiye'nin Ege'den kaynaklanan haklarına saygı gösterilmesi olmazsa olmazdır. Dolayısıyla, bu hem uluslararası hukuka dayanan hem de ona uygun taleplerin ana eksenini şu yorum gayet açık şekilde betimlemektedir; "Yunanistan ile olan ilişkilerdeki gerginlik, Ege'de genel bir deniz stratejisi çerçevesinde yeniden değerlendirilmelidir. Olacak her anlaşmanın, Türkiye'nin Ege'de hayati bölgesinin yok olması ve Akdeniz-Karadeniz ekseninde yayılmasına kadar varması muhtemel ciddi sonuçları olabilir." (Davutoğlu, 2001: 102)

Sonuç olarak şunları vurgulamak mümkündür. Türkiye ile Yunanistan arasında, Ege havzasında ve Balkanlardaki ilişkiler, 1821'den bu yana çok ağır tecrübelerden geçmiştir. Bu tecrübelerin en ağırını Türkiye, 1919-23 yılları arasında yaşamıştır. Ancak, bu acı tecrübelerine rağmen Türkiye, bunların üzerini külleyebilme fedakârlığını göstermiş; Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ile zamanın Yunanistan devlet başkanı Elefterios Venizelos döneminde kurulmasına çaba harcanan dostluğun temelini en büyük olumlu taşı koymuştur. Bugün de, Türkiye ile Yunanistan'ı birbirinden ayırmaktan ziyade yaklaştıran tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik unsurların mevcudiyetinin, bu dostluğun ihyasını mümkün kılacak en güçlü teminat olduğuna inanılmakta ve Yunanistan'ın da bu gerçeği gecikmeksizin görmesi temenni edilmektedir. Zira halkların refahını kriz, çatışma ve savaş ortamları değil, barışçıl ve dostluğa dayalı dürüst ve akılcı güvenlik politikaları sağlayacaktır. Dolayısıyla, bu temenni bağlamında, Kırım'da basılan ve yayımlanan "Tercüman" adlı bir gazetenin 4 Mayıs 1897 tarihli ve 18 numaralı nüshasında yer alan ve Kodaman'ın (1993: 49) aktarımı bir latifenin son sözü başlamadan bitirdiği söylenebilir;

Letaif-i Siyasiye (Atina'da)

- Artık hiç korkmayıp muharebe ederiz!
- Ne demek?
- Ne paramız kaldı, ne askerimiz... Neden korkacağız?

KAYNAKÇA

AKTULGA, Suat, (1975), "Yunanistan İle İlişkiler", *Günaydın*, 25 Ocak, s. 1.

- Anonim, (1996), “Ege’de Sınırlar Antlaşmalarla Çizildi”, *Yeni Batı Trakya*, Sayı. 141, Kasım Aralık, ss. 21-25.
- Anonim, (1997), “Vakıflar Konusu Yunan Meclisi’ne Geldi”, *Yeni Batı Trakya*, Sayı. 142, Mayıs-Haziran, ss. 10-15.
- Anonim, (2010), “Atina’nın Erdoğan’ın Ziyaretinden Beklentisi Çok”, *Internet Greece Haber Sitesi*, 13 Mayıs.
- BALOĞLU, Zekai, (2004), “Eski Ruhban Okulu’nun Tekrar Açılması İstemi İle İlgili Çözüm Önerileri”, *Sekizinci Rapor*, İstanbul, 24 Ağustos, ss. 1-51.
- BİÇER, Rüştu Salim Savaş, (2017), “Ulusal Güvenlik ve İstihbarat Sisteminde Geleneksel Anlayıştan Modern ve Değişen İhtiyaçlar Sistemine Geçiş”, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 9, Sayı. 2, ss. 435-464.
- ÇELİKKOL, Zeki, (1986), *Rodos’taki Türk Eserleri ve Tarihçe*, TTK Yayını, Ankara.
- ÇELİKKOL, Zeki, (1990), *İstanköy’deki Türk Eserleri ve Tarihçe*, TTK Yayını, Ankara.
- DAVARIS, Michailidis D., (1977), *Cos*, Thanos Ioannidis, Athenes.
- DAVUTOĞLU, Ahmet, (2001), *Stratejik Derinlik*, 5.b., Küre Yayınları, İstanbul.
- DENTU, Eric, (2001), *Les Grecs: A toutes les Epoques*, Adamant Media Cooperation, Paris.
- Eleftherotipia*, (2010), “Dışişleri Bakanı Anthimos”, 26 Temmuz, s. 1.
- ERHAN, Çağrı, (1997), “Türk-Yunan İlişkilerinde Yumuşama Olabilir mi?”, *Tartışma Metinleri No:2*, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara.
- ERKİN, Feridun Cemal, (1969), “Oniki Ada’yı Neden Nasıl Alamadık?”, *Yakın Tarihimiz (Milliyet Tarih ve Kültür Eki)*, Fasikül 3, İstanbul, ss. 29-31.
- GAZİOĞLU, Ahmet, (1996), “Batı Trakya, Kıbrıs ve Yunan Emelleri”, *Yeni Batı Trakya*, Sayı. 141, Kasım-Aralık, ss. 35-41.
- GİRİTLİ, İsmet, (1997), “Yunanistan’ın İmparatorluk Hayali”, *Yeni Batı Trakya*, Sayı. 144, Mayıs-Haziran, ss. 29-34.
- GÜREL, Şükrü Sina, (1993), *Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993)*, Ümit Yayıncılık, Ankara.
- HALATÇI ULUSOY, Ülkü, (2013), “Uluslararası Hukuk Açısından Ege Hava Sahasında Türkiye ve Yunanistan Arasındaki Sorunlar”, *TBB Dergisi*, Sayı. 109, Kasım-Aralık, ss. 303-334.
- HİOTIS, Vasilis, (2010), “Türk Değişmez”, *To Vima*, 15 Mayıs, s. 1.
- JEVAKHOFF, Alexandre, (1989), *Kemal Atatürk, Les Chemins de l’Occident*, Edition Tallandier, Paris.
- KALOKERINOS, Aleksis, (2010), “Ulusal Konularda ‘By Pas’ Operasyonu”, *Ta Nea*, 17 Mayıs, s. 2.
- KARAKARTAL, Oğuz, (2010), “Türkiye-Kıbrıs Haritalı Bir Kurtuluş Savaşı Kartpostalın Düşündürdükleri”, *Kıbrıs Türk Stad Dergisi*, Nisan, ss. 59-64.
- KARAL, Enver Ziya, (1983), *Osmanlı Tarihi*, Cilt VI, TTK Yayını, Ankara.
- KARAVİTİ, Fei, (2010), “Ne Kadar Barbar?”, *Imerisia*, 15-16 Mayıs, s. 3.
- KIRBAKİ, Yorgo, (2010), “Yunanistan, Dev Yardımla Kurtuluyor, Türkiye’yi Gösterip Silahı Kısımlıyor”, *Hürriyet*, 5 Mayıs, s. 10.
- KODAMAN, Bayram, (Yay.Haz.), (1993), *1897 Türk-Yunan Savaşı (Teselya Tarihi)*, TTK Yayını, Ankara.
- KOEHLER, Franz, (2017), *Der Neue Dreibund, ein politisches Arbeitsprogramm für das Deutsche Volk und seine Freunde*, Relnk Books, München.
- LACROIX, Louis, (1853), *Iles de la Grece*, F. Didot freres, Paris.
- LEROUX, J. Gabriel, (1944), *İlk Akdeniz Medeniyetleri*, çev.: Cevdet Mithat Perin, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- MACCAS, Leon, (1916), *Ainsi Parla Venizelos: Études de Politique Extérieure Grecque*, Plon-Nourrit et cie, Paris.

- MATTON, Raymond, (1959), *Rhodes, Villes et Paysages de Grece*, Collection de l'Institut Français d'Athenes, Athenes.
- MANSEL, A. Müfit, (1988), *Ege ve Yunan Tarihi*, TTK Yayını, Ankara.
- MEYDAN, Sinan, (2006), *Son Truvalılar*, 2.b., Truva Yayınları, İstanbul.
- PAPAHELAS, Aleksis, (2010), "Gerçekler ve Tabular", *Kathimerini*, 14-15 Ağustos, s. 5.
- SAVARY, Claude, (1788), *Letters sur la Grece*, Chez D.F. Changuion, Amsterdam.
- SCHMITT, Micheal N., (1996), "Aegean Angst-The Greek-Turkish Dispute", *Naval War College Review*, Cilt. 49, Sayı. 3, Summer, ss. 42-72.
- ŞİMŞİR, Bilal N., (1976), *Ege Sorunu Belgeler*, Cilt-1, 1912-1913, TTK Yayını, Ankara.
- TEREK, Ahmer Bekir, (1970), "Yunan Hedefleri ve Stratejisi Karşısında Gerçekler ve Türkiye", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sayı. 29, Şubat, ss. 17-18.
- TINÇ, Ferai, (1997), "Atina'daki Tepkinin Perde Arkası", *Yeni Batı Trakya*, Sayı. 144, Mayıs-Haziran, ss. 27-31.
- TOSUN, Ramazan, (1999), "Patrik VI. Konstantin Araboğlu'nun Mübadelesi", *Askeri Tarih Bülteni Dergisi*, Sayı. 46, Şubat, ss. 50-61.
- TURAN, Şerafettin, (1970), *Rodos ve Oniki Ada'nın Türk Hakimiyetinden Çıkışı*, Atatürk Konferansları-II (1964-1968), TTK Yayını, Ankara.
- YALÇIN, Soner, (2009), *Bu Dinciler O Müslümanlara Benzemiyor*, Doğan Kitap, İstanbul.
- Yunan NET TV, (2010), "LAOS Başkanı Yorgos Karatzaferis", 30 Nisan.